Ex oblatione S. D. Szolga
possidet Zathureczky

5091. 1825. — 5555. 1826.

Az Erdélyi Nagy-Fejedelemségbéli szélbéli Katonák között, viszont ezek és Provincialisták között előforduló Perek;

úgy

a' fekvő Székely Jószágok' megbetsülése módja

eránt

állandóúl, és részszerént ideiglen az 1825-dik esztendőben Julius' 11-dik napján 5091. Szám alatt

Sinórmértékül kiadott CSÁSZÁRI KIRÁLYI KEGYELMES VÁLASZ.

Mellyet

deákból magyarra fordított

VARGYASI SZOLGA JÁNOS,

M. Vásárhelyen Szószólló.

5358.

Találtatik M. Vásárhelyen N. Lőtsei Spielenberger Lászlónál.

NAGY-VÁRADON,

TICHY JÁNOS' KÖNYVNYOMTATÓ-INTÉZETÉBEN 1829.

SZÉKELY-UDVARHELYI
EV. REF. KOLLÉGIUM
KÖZKÖNYVTÁRA

2363

Imprimatur.

M. Vásárhelyini 9. Sept. 1828.

Paulus Horváth m. p.

Abbas, Parochus, et Censor Librorum.

SZÉKELY-UDVARHELYI
EV. REF. KOLLÉGIUM
KÖZKÖNYVTÁRA

SZÉKELY-UDVARHELYI
EV. REF. KOLLEGIUM
KÖNYVTÁRA

A' Szentséges Császári, Királyi, és Apostoli Felségnek, Erdélyi Nagy-Fejedelemnek, és a' Székelyek' Ispánnyának, a' mi Kegyelmes Urunknak Nevében

Bóldogságot, és a' Császári Királyi Kegyelmességnek öregbedést óhajtunk! Minekutánna ezen Királyi Fő-Kormány, és az Erdélyi Fő-Hadivezérség' Tagjaiból legfelsőbb Parantsolat szerént kirendelt elegyes Biztosságnak, a' szélbéli Katonák' elegyes Pereik eránt netalám újra felállítandó elegy Ítélő-Székek — viszont a' szélbéli Katonákat, és Provincialistákat illető Székely Jószágok' megbetsülések alkalmatosságaival tartandó mód, és rendszabás felől az 1819-dik esztendőben October' 30-dik napján lett Tanátskozása' Jegyző-Könyve a' Királyi Fő-Kormány által az 1820-dik esztendőben Junius' 23-dik napjáról 2855. Szám alatt alázatosan Ő Felsége eleibe terjesztetett vólna, — méltóztatott ő Felsége a' maga kegyelmes Válaszszát 1825-ben Julius' 11-dikén kiadni, és azt mind a' Fő-Hadivezérségnek az Ud-

vari Fő-Hadi-Tanáts' úttyán, hogy az Erdélyi szélbéli Ezeredek' illető Tisztségei annak megtartására útasíttassanak, mind ezen Fő-Kormányszéknek az 1825-dik esztendőben September' 9-dik napján — 3103. Udvari-Szám alatt költ kegyelmes Királyi Rendelés által a' szélbéli Katonaságot magok kebelekben foglaló Polgári-Felosztás szerént illető Kerületekben — és pedig a' Provincialisták, és szélbéli Katona-Székelyek között a' fekvő jószágokbéli törvényes következésre, (Successio) úgy az elegy Székely Kerületekben a' Jószágok' megbecsülésére nézve a' jövendő további legfelső meghatározásig tsupán tsak egy ideiglen, a' több Pontokra nézve pedig a' Provincialisták, és szélbéli Katonák között fennálló öszveköttetések (Correlatio) szerént állandó, és mindenütt megtartandó sinór-mértékül kegyelmesen kihírdettetni ajánlani. — Melly legfelsőbb Válasznak rendje így következik:

I.

Az elegy Ítélő-Székek, és elegy Perekre nézve.

Az elegyes Biztosság által megmutatott akadályoknak, mellyek a' szélbéli Katonaságnál az elegy Ítélő-Székek' visszaállításának elleneállanak, tekintetéből, minthogy ezen

elegyes Ítélő-Székek semmi részben hasznosoknak meg nem esmértettek, méltóztatott Ő Felsége, arra kegyelmesen figyelmezvén, hogy a' szélbéli Katona, mint birtokos Hazafi, minden, a' Hazafiakat illető törvényes Jussokkal bir, és egyszersmind e' részben a' Törvények értelmében az ötet illető kötelességek, mint Katona az ő személyére, és a' személyes tárgyakra nézve a' katonai Rendszabás alá tartozik, — kegyelmesen azt határozni: hogy azon Kerületekben, a' mellyekben a' Provincialisták a' szélbéli Katonákkal elegy laknak, az elegy Ítélő-Székek vissza ne állíttassanak; hanem e' részben továbbra is a' Jó'sef Császár által 1783-ban kiadott legfelső Határozás a' maga erejében megmaradjon. — Melly szerént a' peres Ügyek *Dologbéliekre*, és *Személyesekre* (in reales, et personales) megkülömböztettek vala — az elsők a' Provinciális, az utólsók az Alperes szélbéli Katona lévén, a' katonai Ítélő-Székekre bízattak vólt. — Minden abbéli kétségnek pedig eltörlésére, hogy melly elegyes Perek tartozzanak a' dologbeliek' (realisok) mellyek a' személyesek' (personalisok) soraiba, méltóztatott Ő Felsége kegyelmesen meghatározni, — melly szerént: Azon peres Ügyek, a' mellyek az 1764-dik esztendőben kiadott Székely Rendszabásnak (Regulamenti Siculici) 32-dik Articulussában a' 4-dik Czikkelyben mint tsupa realisok

számláltatnak elő. — Ellenben pedig azok, a' mellyek ugyan azon Rendszabás, és Articulus' 5-dik Czikkelyében mint tsupa személyesek (personales) jegyeztetnek fel, dolog eránt valóknak, és részszerént személyeseknek tartattassanak.

Az említett 4-dik Czikkelyben mint realis Ügyek elöszámláltatnak azok, a' mellyek a' dolog körül forognak, és a' mellyek a' peres dologgal járók, és a' dolgot a' hol, és kinél találtatnak, visszahozzák, a' millyenek a' Törvény szerént fekvő Jók, ú. m. Zálogos Massa, Jegyruha, férjhezmenetelkori Ajándék, káros örökös Eladás, káros Elzálogosítás, Végrendelés, vagy akármi móddal való törvénytelen Elidegenítés, Leánynegyed, vagy ollyan Jószágok, mellyek a' Királyi Felségtől egy Harmadik' Jussa' megsértésével nyeretettek felett való Perfolyamatok. —

Ezen Székely Rendszabás' 4-dik Czikkelyéhez legfelsöbb akaratból még ezt kell hozzáadni, hogyha vagy Osztály, vagy Ítélet által a' szélbéli Katona árvának, vagy a' gondviselés alatt való szélbéli Katonának némelly Jók adattatnának, vagy töllök elítéltetnének, ezek mindjárt a' provinciális Tisztek által öszveírattassanak, és az árva, vagy gondviselés alatt lévő Javaikra ügyelő katonai Felsöbbséggel az illy' Öszveírás közöltessék.

A' Székely Rendszabásnak 5-dik Czikkelye személyes Ügyeknek tészi azokat, a' mellyek a' személyekre néznek; p. o. gyilkosság, verekedés, tusakodás, gyaláztatás, motskolódás — és ezeken kívül mind azokat, a' mellyek tsupán tsak testi büntetés alá valók, vagyis büntető Perfolyamaton határoztatnak el.

Ezen Székely Rendszabás' 5-dik Czikkelyében elöszámlált személyes Ügyeken kívül legfelsőbb Tetszés szerént személyes Ügyekké, és ha az Alperes szélbéli Katona vólna, a' katonai Igazgatás eleibe tartozóknak lenni állíttattak meg, még az elöbbeni elegy Ügyek (Causae mixtae) ú. m.

1ször. A' tiszta adósság eránt való Ügyek, mellyek eredeteket veszik a' költsönadás', kötés' Leveléből.

2szor. Az ingó Jók' zálogsága (Pignoris sterilis.)

3szor. Használásra ingyen kiadás (Commodati.)

4szer. Gondviselésre, vagy őrízésre való letétel (Depositi.)

5ször. Bérbeadás (Conducti locati.)

6szor. Ingó Jók' ajándéka.

7szer. Kezesség eránt való Ügyek.

8szor. A' társasági öszveállásból, és másrabízásból, 's minden egyéb nemeiből a' kereseteknek, mellyekből a' kötésnél fogva valamelly tartozás következik, eredő Perek.

9szer. A' Gyámatyaságból.
10szer. Veszteségből származók.
11szer. Tolvajságból, útonállásból, és ezek által elragadott, vagy szerentsétlen történet által elvesztett ingó Vagyonok' visszaszerzéséből eredett Ügyek — kivévén azon útonállósokat, és hegyitolvajságokat, a' melly esetben az illyen vétkesek a' nyomon büntető Perfolyamat (Standrecht) kihírdetése után a' provincialis Igazgatás által elfogatnak, és azon Törvény alá valóknak találtatnak, 's az 1820-dik esztendőben October' 16-dik napján kijött Patentalis szerént a' provincialis Igazgatás' Ítéletére bízattak.

12ször. Azon Közcassáknak, 's Vagyonoknak, mellyel a' katonai Igazgatást akármi Czím alatt illetik, meglopása vétkéből származó bűnök (Criminum Peculatus.)

13szor A' köztsendesség' felháborítása, és a' (civilis Ítélő-Székekre vetendő) hatalmas tselekedetekkel egybekötött, 's magok után testi büntetést vonszó szarvas vétkek eránt való Perek.

A' provincialis Ítélő-Székekre bízatnak még akár Provincialista, 's akár szélbéli Katona légyen az Alperes, a' Székely Rendszabás' 32-dik Articulussa 4-dik Czikkelyében elöszámlált tárgyakon kívül a' következendő elegy Perek:

1ször A' fekvő Jóknak h[illegible]zonbérbe kiadásából.

2szor. A' fekvő Jók' Árendájából.

3szor. A' Provincialistai részre tartozandó Vagyonok felöl való Számadásból.

4szer. A' fekvő Jókat érdeklő Végső-Rendelésből, a' mennyiben az ezeket illeti.

5ször. Levéltartásból eredő Perek.

6szor. A' panaszos keresetek, vagyis a' Vagyonoknak erőszakos elfoglalása eránt valók.

7szer. A' nagyobb, és kissebb Hatalom eránt való Perek.

8szor. A' harmadnapos Perfolyamatok.

9szer. Az elveszett marhák' elesküvései.

A' 8-dik Pont alatt említett harmadnapos Perfolyamatokra nézve, mellyeknek a' hazai Törvények' Rendszabása szerént kell nézettetni, az elegyes Biztosság' előterjesztésénél fogva, a' provincialis és katonai Rendek' költsönös eggyetértésében az 1810-ben megállított Regulákat továbbra is követni szükséges, — mellyek szerént

1ször. A' törvénytelen tselekedeten rajtaért, és elfogatott szélbéli Katonák a' provincialis Ítélő-Székek által semmiképpen személyekben meg nem büntettethetnek; hanem őket a' mérsékelt büntetésre nézve a' katonai Igazgatásnak vissza kell adni.

2szor. A' törvényes megvisgálás előtt a' megkárosíttatottal való békességet szükséges elpróbálni.

A' mi a' marháknak, mellyeknek igaz tulajdonossa nyilván nem tudatik, elesküvése' folyamattyát illeti: az igazíttassék az 1784. és 1819-dik esztendőkben megállított sinórmérték szerént. — Hogy

1ször. Minekelőtte a' szélbéli Katona, a' nálla talált marhával eggyütt a' kereső Fél által leendő elesküvés, továbbá a' kár kipótlás, és kezességadás végett a' provincialis Ítélő-Szék előtt való megjelenésre reá szoríttatnék, azon provincialis Ítélő-Szék az illető Századnak Igazgatójával előre költsönösön értsenek eggyet, és annak segítségét kérje, mellyet az illető Katonatiszt a' maga felelete terhe alatt haladék nélkül megadni tartozik. — És hogy

2szor. Azon esetben, mellyben a' szélbéli Katona, kinél a' marha találtatott, magát ki nem menthetné, és az ezen tárgy eránt fennálló hazai Törvények szerént tolvajnak ítéltetnék, ő az illető katonai Igazgatásnak büntetés, és kárkipótoltatás végett visszaadassék.

Az elörebotsátott mód szerént pontosan meghatároztatott, hogy az eddig esméretes törvényes Ügyek közzül, mellyek azok, a' mellyek mint realisok, a' provincialis Igazgatásra, és mint personalisok, a' katonai Igazgatásra tartozzanak. — Ha mindazonáltal az előbbírt esetek között nem találtató valamelly homályos eset adná magát elő, és

az alsó Ítélő-Székek ez eránt az Igazgatás' illetőségére nézve meg nem eggyezhetnének, minekelőtte a' tárgy folyásba vétetnék, a' dolog az illető Ítélő-Szék meghatározása végett felsőbb Helyeken előterjesztessék. —

Ha ez eránt a' felsőbb Helyek is, ú. m. a' Kir. F. Kormányszék, és Erdélyi Fő-Hadivezérség meg nem alkhatnának, minekelőtte a' tárgy törvényes folyásba vétetnék, Udvarihatározást kell kérni — az előre botsátott homályos esetben sem a' provincialis, sem a' katonai Rend magának tulajdon hatalmánál fogva igazgatásbéli illetőséget nem tulajdonitván.

És hogy eggyik igazgatásnak a' másik határába való beavatkozása mind a' provincialis, mind a' katonai Ítélő-Székeken eltávoztassanak, méltóztatott Ő Felsége a' Perfolyamat' ellátása előtt az Ítélő-Szék illetősége felett való kifogást (Exceptionem Fori) ha annak megtételére nyomos és törvényes okok vagynak, kegyelmesen úgy rendelni el: hogy a' kifogást megtevőnek számára, ha ő az Ítélő-Szék illetősége ellen tett kifogása kérdésében, a' meghozott óldalas Sententiával megelégedve nem lenne, a' felsőbb Kérdőrevitel (Appellatio) a' katonai Ítélő-Székekről a' Hadiseregnek közönséges katonai Appellatorium Forumára, a' provincialis Ítélő-Székekről pedig a' Kir. Fő-Kormányszékre épségben maradjon.

Azonközben legfelsöbb Parantsolatból a' provincialis Itélö-Székeken folytatandó realis Perekben az Itélö-Szék' illetösége kifogása eránt költ Itéletekre nézve a' hazai Törvények, és a' fennálló törvényes szokások megtartassanak.

Mivel az elöbbeniek szerént tsupán a' provincialis és katonai Itélö-Székek állíttattak meg; minden az elegyes Itélö-Székekre nézve költ elöbbeni rendelések, és szokásbéli módok, következöleg az Esketésnek, és Perbenidézésnek Petséttyei is, mellyekkel még most is némelly Katonatisztek némellykor visszaélve élni állíttatnak, eltöröltettekké, és erötlenekké tétetnek. —

És mivel az 1784-dik esztendöben költ 's az akkor fennállott Continua-Tábláknak, és a' szélbéli Ezeredek Tisztségeinek kiadott Rendelések, a' következett újabb határozásokkal, megváltozott elöbbeni környülállásokkal, 's azután megjegyezett helyes tapasztalásokkal többé egészben nem eggyeznek meg, annakokáért az elegyes Biztosság elöterjesztése szerént az elöbb említett Rendelésekre nézve a' következendö változtatások, hozzáadások, és megvilágosítások állíttattak meg kegyelmesen a' legfelsöbb Helyen. Ú. m.

1ször. Minthogy tsak realis és personalis Perek állíttattak meg — a' personalisok, (személyesek) ha az Alperes szélbéli Katona,

a' katonai Ítélő-Székeken, a' realisok pedig mind a' szélbéli Katonák, mind a' Katonák és Provincialisták között a' provincialis Ítélő-Székeken folytattassanak, és ezen folytatásban mind a' provincialis Ítélő-Székek, mind a' Felek, valamint a' Szószóllók is egyedül, és tsupán tsak a' Haza Törvénnye, Királyi Táblai Útasítás, fennálló törvényes polgári Rend és szokás szerént a' nélkül, hogy semmi befolyása a' katonai Igazgatásnak azon Perekbe lenne, tegyék előbb lépéseiket.

A' katonai Igazgatás a' szélbéli Katonát sem a' Perkezdés jussában és szabadságában, sem a' provincialis Ítélő-Szék előtt tartozó megjelenése kötelességében ne akadályoztassa, és minden, még a' szélbéli Ezeredek' Tisztyeinek is hathatósan megtiltatik, hogy magokat a' realis Perek folytatásába belé elegyítsék.

Hogyha mindazonáltal említett Tisztségei az Ezeredeknek valami effélét elpróbálnának, szabad légyen a' szélbéli Katonának a' maga nyomos megterheltetéseit közvetetlenül, és mind a' közelebbi katonai Felsőbségeknek, mind magának az Ezered Tisztségének kikerülésével egyenesen a' tartománybéli Fő-Hadivezérségnek a' nélkül, hogy ezért valamelly büntetés alá vettetnék, feladni. — Melly panaszló Jussa a' szélbéli Katonáknak még a' régen elmúlt esetekre nézve is megengedtetik.

Ha pedig a' Fő-Hadivezérség az illyetén feladást fundamentum nélkül valónak, és gonosz, rágalmazó, törvénytelen okokon épültnek lenni találná, maga a' Fő-Hadivezérség mérsékelt büntetést szabjon, és azt a' hibás szélbéli Katonának, a' tellyesítés előtt, a' szokott, és katonai Rendszabásban megírt úton adja tudtára.

2szor. A' szélbéli Katonaságot a' magok kebelekben foglaló Székely Székekben a' szélbéli katonáskodás' kötelessége alá tartozó Lófő, és Gyalog Rendből is a' Törvényszékeken Assessorok tétessenek — még pedig a' Derék-Székek mellé két rendszerént, és két számfelettvalók, a' Fiú, vagy Al-Székekre egy rendszerént, és egy számfelettvaló. — Ezen Assessorok szabadon választassanak a' Székeknek Gyrás Gyülésein az eddig fennállott szokás szerént, mellynélfogva az egyes Közönségek Lófejeinek és Gyalogjainak Követei is, a' Széknek közönséges és Gyrás Gyüléseire meg szoktak jelenni, és kötelesek is — 's a' végbeviendő Választás a' Fő Királybíró által az illető Ezered Tisztségének tudásúl megjelentessék.

A' melly Ezered Tisztségeinek, ha a' választott Assessor személye ellen némelly nyomos ellenvetései lennének, és a' dolog a' Szék és Ezered között el nem igazódhatnék, ezen baj felsőbb Helyen előterjesztessék, és a' Kir. Fő-Kormányszék által egyet-

értve a' Fő-Hadivezérséggel eldöjtessék, és a' környülállásokhoz képpest új Assessor is választassék, a' választott azomban, nehogy az igazság kiszolgáltatása késedelmeztessék, a' következendő végső meghatározásig az Assessori Hivatalt folytassa.

Azonközben megparantsoltatott Ő Felsége által, melly szerént a' Kir. Fő-Kormányszék kötelességekké tegye a' Székely Székek' közönséges Gyüléseinek, hogy a' választásokat úgy igyekezzenek tenni, nehogy a' katonai Igazgatásnak, a' választott Assessornak vagy erköltsi magaviselete, vagy a' Törvénytől megkívánt tulajdonságai fogyatkozása felöl, a' választás ellen, a' megteendő helyes ellenvetésekre ok és alkalmatosság adattassék.

Ezek a' Lófejek és Gyalogok közzül választandó Assessorok a' provincialis Assessorokhoz merőben hasonlók leendenek, minden a' provincialis Assessorok' személyes Privilegiumaival bírni fognak, az Ezered' Tisztségitől függetlenek, és Assessorságok ideje alatt minden személyes, vagy testi büntetéstől mentesek, és csak az ők Familiájokra eső katonai kötelességekre nézve fognak katonai Igazgatás alatt lenni. —

Azomban az Ezeredeknek előbbi másod Auditoraivá tett szélbéli katonai Szószóllók azon Jussokkal bírjanak, mellyekkel a' provincialis Szószóllók, és azon kötelességek

legyen a' reájok bízott Perek' védelmében, a' mellyek vagynak a' provincialis Szószóllóknak, mellyeknek is gondviselésében minden munkát megtegyenek, 's a' szükséges megvilágosításokat (Informationes) Szék Ülésen kívül vagy szóval, vagy írásban megtenni törekedjenek.

Az is továbbá magában felértetvén, hogy jövendőre is a' katonai Igazgatás a' felől szorgalmatos gondot visellyen és vígyázzon, nehogy valamelly szélbéli Katona, a' ki a' Bírói Hivatal' viselésére szükséges erköltsi, és tudományos Tulajdonságokkal nem bír, Assessori Hivatalra felvétessék.

3szor. Nehogy a' szélbéli Katonák a' magok Perfolytatások által a' magok katonai Rendeltetésektől hosszasabb időre elvonattassanak, a' szélbéli katonai Szószóllók a' Biztosság' előterjesztése szerént minden módon azon igyekezzenek — melly szerént a' szélbéli Katonák, vagy a' Katonák és Provincialisták között előfordúlt Ügyek barátságoson elenyésztessenek, vagy ha az illető Itélő-Szék' határozása szükséges vólna, az első feladásban bévégeztessenek. —

Melly tzélra a' törvényes Szék a' Kir. Táblai Útasítással megeggyezőleg az Ítélet' kimondása előtt a' maga kebeléből kibotsátandó Bírák által a' Felek között a' békességet próbállya el. — Ha pedig sem az Ítélet' kimondása előtt, sem azután a' barátságos

eggye-

eggyezés meg nem eshetne, a' tovább való út a' felsöbb Ítélö-Székekre szabadon maradjon.

A' barátságos eggyezés' elpróbálása alkalmatosságával a' katonai Szószóllók tsak szép módok által, és mérsékelve 's okossággal, t. i. a' Per' bizonytalan kimenetelét, és avval öszvefüggö költségeket, fáradságokat, mellyek még a' nyerés' esetében is hasznos elömenetellel ritkán téritttetnének vissza, nékiek elejekbe adván, ügyekezzenek a' Feleket a' megbékéllésre felindítani. — Következöleg mind a' Szószóllók, mind pedig a' Katonatisztek minden kényszerítést, és akármelly fenyegetést eltávoztassanak — annál inkább a' katonai Szószóllók, a' mint ennekelötte néha megtörtént, az elpróbálandó békesség' alkalmatosságával, valamelly határozást tenni ne mérészellyenek, sem a' Felek' Bizonyító-Leveleit, hanemha önként megeggyeznének benne, meg ne nézzék, hanem azoknak szóbéli, vagy irásbéli kinyilatkoztatásokkal meg legyenek elégedve — és azok a' katonai Szószóllók, a' kik a' két Felek' eggyezésekböl azoknak leveleiket megnézték, ha Perfolyamat születik, eggyik Felet is a' bírói Szék elött ne menthessék.

Hogyha a' Felek önként és szabadon a' megbékéllésre reáállanak, magok a' magok nevek alattirásában a' Törvényes-Széktöl két Assessorokat kérjenek ki, kik is tüstént ki-

botsáttassanak olly tzéllal, hogy előttök az önkéntes megbékéllés bévégeztessék — melly Assessorok azután a' Békesség-Levelet négy példányban készítsék el. — Kettőt a' peres Fél, a' harmadikat a' Szék', a' negyedik az Ezered' Leveles-Tárjai számokra. — Köteles lészen pedig mind a' Törvényes-Szék, mind az Ezered Tisztsége, a' Feleknek, ha későbben kívánni fogják a' Békesség-Levelet (az eredeti a' Levél Tárban tartatván) hiteles Másban kiadni. —

Egyébaránt az elintézendő megbékéllésekre nézve szükség ragaszkodni a' F. Udvar által September 27-dik napján 1820-dik eszt. kiadott, és a' Kir. Fő-Kormányszék által December' 29-dik napján 1820-ban 5323 Szám alatt kihirdetett, az előbbeni Rendszabásokkal tellyesen megeggyező Rendeléshez.

4szer. Hogy pedig a' szélbéli Katonáknak Perei annál hamarább eldöjtethessenek, és ők mind a' katonai szolgálatot, mind pedig a' magok Familiájok' bajait kelletö módon igazíthassák, a' tartandó Derék-Székeknek, mint a' kérdőrevitel' Ítélő-Székeinek folyta alatt, mellyek az 1791-béli XI-dik Art. szerént minden esztendőben négy versen tartatandók, minden törvényes Szakasznak első egy harmadrésze, a' Fiú, vagy Al-Székeken pedig minden héten egy nap a' szélbéli Katonák' akár Fel-, akár Alpereik folytatására fordíttassék. Ezen tzélnak előmozdítására,

és a' szélbéli Katonának jó rendelés hasznára való elérésére nézve kötelességekké tétetik a' szélbéli katonai Szószóllóknak, hogy a' szélbéli Katonák' Pereiket idején korán kidolgozzák, és a' kidolgozottakat hasonlólag idején korán, és különösön a' Fő-Tiszteknek, vagy ezek' Képviselőjöknek (vices gerentibus) megjelentsék — hogy minden törvényes Szakaszon a' Derék és Fiú, vagy Al-Székeken elővendő Perek sorba vétethessenek, 's a' megjelenés' ideje meghatározztassék, mellyen a' perlekedő Felek a' nélkül, hogy a' katonai szolgálattól, vagy tulajdon gazdaságoktól hosszasabb időre elvonattassanak, múlhatatlanúl megjelenni tartoznak.

Mellyel megeggyezőleg a' Fő Kormányszék az illető provincialis Kerületeknek kötelességekké tegye, hogy a' katonai Szószóllók által folytatandó Pereket különös szerbe (series) vegyék, a' megjelenés' idejét azon Szószóllókkal eggyetértve határozzák meg, és ha a' Provincialisták és katonák között való Perek forognak, a' Provincialisták is elővétel' ideje eránt tudósittassanak, hogy vagy személyesen, vagy Szószóllló, vagy Plenipotentiarius által a' maga idejében megjelenhessenek, nehogy az elmúlatott meg-nem-jelenés miatt a' Per' elővétele megakadályoztassék, és a' szélbéli Katona következés nélkül, sőt gazdasága hátramaradásával a' Törvényes-Szék előtt megjelennyék.

Az igazgatásbéli Kerületek pedig felelet terhe alatt kötelesek minden Pert a' meghatározott időben valójában elővenni és eligazítani.

5ször. A' Kir. Táblai Útasítás azon Rendelésének, „melly szerént minden a' valósághoz kevésbe tartozó perlekedésbéli formákat szükség megvetni, és tsupán azokat kelletik megtartani, mellyeknek a' Per' eldöjtésében befolyások vagyon. — Közönségesen pedig: a' Perek olly röviden folytattassanak, a' mennyire tsak a' Törvények megengedik" mind addig, míg Ő Felsége az Ország Karjai és Rendei által előterjesztett perlekedésbéli Rendet megerősíteni méltóztatik, a' törvényes Ítélő-Székek által minden szélbéli Katonák' Pereiben, akár Fel-, 's akár Alperesek légyenek azok, pontoson meg kell tartatnia. Annakokáért a' Törvényes-Székek minden keringő beszédeknek, és szükségtelen nyújtásoknak eltávoztatásával, a' Szószóllóknak tekervénnyeit és halasztásait megakadályoztatván, egyedül a' Pernek főtárgyát tartsák szemek előtt. —

Az Ítéletekben a' dolognak rövid és illő leírása mellett minden eldöjtő indítookok tisztán feltétessenek — még a' szélbéli Katona ellen a' meg-nem-jelenés' esetében (per non venit) kelni szokott ítéletek is, nem külömben, hanem a' Felperes által béadott Ok-Leveleknek pontos és törvényes visgálattya

után hozattassanak, és az azon Ok-Levelekben foglalt erősségek szerént az indítóokok feljegyeztessenek.

6szor. Nehogy a' szélbéli Katonák a' magok Pereikben a' törvényes költések által erőssen megterheltessenek, és e' részben bátorságba helyheztessenek — tsak azon pénzbéli büntetéseknek, törvényes ravataloknak (taxáknak) legyen jövendőre is helyek, mellyeket a' Törvények, és legfelsőbb sinórmértékül szolgáló Rendelések állíttatnak, és a' mellyek a' törvényes menedékekkel való élésért szoktak vétetni, a' millyenek a' szószóllói Meghivás, a' Pernek Letétele, Bentiltás, Ellentállás, a' törvényes Parantsolatoknak Kivétele, 's a' t. A' melly tekintetben a' Törvények, törvényes Szokás, és Táblai Utasítás sinórmértékül szolgálnak. — Minden más Perfolyamaton kívül való pénzbéli büntetések: a' dulakodásért, verekedésért, vérbotsátásért, engedetlenségért, útak 's hídak meg-nem-tsinálásáért, és ezekhez hasonló dolgokért, valamint a' Törvényekben nem foglalt minden törvényes taxák éppen megszünnyenek, és a' szélbéli Katonák a' pénzbéli büntetések helyett mérsékelt testi büntetések alá vettessenek.

A' hasonló esetekben a' provincialis Igazgatás pontos leírását a' dolognak azon Ezered' Tisztségének, mellynek a' szélbéli Katona, mint a' maga személyes Igazgatásának

alatta van, a' hibázott szélbéli Katona megbüntetése végett küldje által.

7szer. A' szélbéli Katona ellen kiviendő Elégtételben (in Executione) a' több Elégtévőkön kívül a' Lófejek, vagy Katonák' Rendéből egy Assessor kibotsáttassék, és az Elégtételek eggyes eseteiben (in simplicibus Executionum casibus) magára a' Törvényes-Széknek a' szélbéli Katona ellen hozott Ítélete azon Törvényes Szék által szokott hitelességben az illető Ezered Tisztségének az ő tsupa tudásáúl, és semmiképpen nem helybenhagyás, vagy valamelly hibakeresés végett küldessék által.

Az Elégtételek' folyamattya alatt a' katonai Ügyeletnek ugyan helye lészen, mindazáltal nem a' szoros értelembe való segedelmezés, hanem tsupán a' kedvetlen és erőszakos tselekedetek megakadályoztatására nézve. — És mihent az, a' ki ellen van az Elégtétel, ellentállást tészen közbe, tüstént minden további elégtételbéli végrehajtástól meg kell szünni.

Ha pedig az ellentállás ellenére az Elégtételt kívánó Fél Erőt (Brachium) kívánna, 's az a' Kir. Fő-Kormány által a' Törvényes-Szék ajánlására kirendeltetnék, és az a' Fő-Hadivezérségnek tudtára adná, azon Fő-Hadivezérség az illető Ezered Tisztségét a' haladék nélkül adandó katonai segedelmezésre útasítsa, ez pedig a' provincialis Igazgatás megszólli-

tására a' katonai segítséget a' végbeviendő Elégtételre nézve tüstént kirendelje.

Hogyha az Elégtételben veendő Ítéletnek a' szélbéli katonai Alkotmánnyal való ellenkezése állíttatnék, akkor a' Kir. Fő-Kormány által kirendelt Erőnek kihirdetése alkalmatosságával az illető Törvényes Szék előtt a' megnyerettetett szélbéli Katona részéről, a' ki ellen az Elégtétel elintéztetett, az a' felől költ sinórmérték szerént jelentessék Folyamodás (Recursus) az Ő Felsége Kir. Széke elejébe. — Mindazáltal ezen Folyamodás tsupán és egyedül tsak a' megbántott katonai Alkotmány' fundamentumából, és semmi más okból nem jelentethetik.

Ezen jelentés után, melly a' szélbéli Katonaság Alkotmánnyával ellenkező Ítéletnek Elégtételbe vételét és tellyesítését törvényes módon, és az illető provincialis törvényes Ítélő-Szék' hatalma megsértése nélkül megakadályoztattya, a' helyesen elkészített Folyamodás Levele az Ezered Tisztsége által hivatalos úton három hónapok és tizenöt napok alatt, az 1754-diki 2-dik diaetalis Artic. szerént a' Kir. Szék elejébe felküldettethetik. — Az Ezeredek Tisztségei pedig az ollyan Folyamodások esetére nézve, mellyek a' legfelső határozás szerént a' felküldést meg nem érdemlenék, szoros felelet terhe alá vettetnek. — Ha a' Folyamodás az előbbírt módon nem jelentetnék, és annak felküldése

semmi módon meg nem bizonyíttatnék, a' katonai Tisztség a' segedelmet semmi szín alatt el ne tagadja, és az Ítéletnek elégtételbe-vételét semmiképpen ne akadályozza. —

Mivel pedig a' Kir. Fő-Kormány a' Törvényes-Széknek nem az egyedülvaló és tsupa ajánlásra, hanem a' Leveleknek az eránt előre lett visgálattya után: vallyon a' Per egészen és törvényesen bévégeztetett ë, és vallyon nintsen ë még fenn valamelly törvényes menedék? szokta az Erőt kirendelni — és hogy a' Kir. Fő-Kormány e' részben annál bátorságosabb határozást tehessen, még az 1814-dik esztendőben azt a' Rendelést adta vala ki, hogy a' nyertes Félnek Erő kikérése a' Dictatura úttyán a' megnyerettetett Féllel közöltessék, melly szerént ő az Erővel leendő Elégtétel ellen előtünt nehézségeit a' Törvényes-Szék előtt felfedezhesse.

Nehogy a' szélbéli Katona a' felől panaszkodhassék, hogy az Erő kirendelése ajánlása az ő meghalgatásán kívül lett légyen meg, a' nyertes Fél a' megnyerettetett Felet előre mindenkor tartozik bizonyossá tenni, hogy a' Törvényes-Széken Erővel leendő Elégtételt fog sürgetni, és az illyen előrebotsátott Bizonyossátétel-Levelét jókor, a' maga idejében, a' maga erőkérése eránt béadandó Kérelem-Levelével adja bé. —

A' megnyerettetett szélbéli Katona pedig ezen előre lett híradásra köteles lészen az

előbbírt tzélra a' Törvényes-Szék előtt megjelenni — a' Katonatisztek pedig ötet ezen megjelenéstől semmiképpen meg ne akadályoztassák.

8szor. Jóllehet a' katonai Igazgatásoknak meg legyen tiltva, hogy a' realis Perek folytatásába magoknak valamelly befolyást tulajdonítsanak — valamint az is, hogy a' szélbéli Katonának a' Perkezdés szabadságában, és a' provincialis Ítélő-Szék előtt való megjelenés kötelessége tellyesítésében akadályt vetni elpróbálják — azomban Ő Felsége azon jótévő tekintetből: hogy a' szélbéli Katona a' maga katonai szolgálattyára nézve a' katonai Igazgatás alatt vagyon, a' Katonát illető Elrendelésnek (Subordinatio) a' törvényes Perlekedés szabadságával, és a' provinc. Ítélő-Szék előtt való megjelenése kötelességével öszveférkeztetésére; a' szélbéli Katonának az illető provincialis Ítélő-Székre perbe-hivattatásokra nézve, következő kegyelmes Határozást méltóztatott kiadni: t. i. midőn a' szélbéli Katonának Törvénybe való törvényes meghívása szükségessé leend, ezt a' szélbéli Katonát Törvénybe hívó Regiusok (Királyiak) az illető Századnak, nem pedig az Ezered Igazgatójának adják tudtára — azt is pedig nem a' nehézségek elhárítására, vagy hogy a' szélbéli Katonának Perfolytatásra, vagy az Ítélet elfogadására hatalom adassék, és az eránt törvényesíttessék meg, hanem

tsupán a' végre, hogy a' Katonai Igazgató (Commendans) a' perbe hívott Katona törvényes védelméről gondoskodhassék, és ötet útasíthassa, melly szerént a' meghatározott időben a' Törvényben megjelenhessen. — Ha pedig a' perbe hívott Katona, maga katonai szolgálattya miatt a' meghatározott időben meg nem jelenhet, a' katonai Igazgató a' perbe hívó Regiusoknak a' fennforgó akadályt haladék nélkül jelentse meg, és ezen jelentést a' perbe hívó Regiusok mindenkor feljegyezzék — és az illyetén akadály esetében a' megjelenésre más terminust kell határozni — nehogy a' szélbéli Katona meg-nem-jelenésen (per non venit) m gnyerettessék. —

A' törvényes Esketések végbevitele alkalmatosságával pedig nem szükséges, hogy az eránt az esketö Regiusok a' Század Igazgatójának, annál inkább az Ezeredének jelentést tégyenek, hanem tsak az illetö helybéli Igazgatót a' felöl értesítsék, a' ki nem hogy ezen Esketésnek vagy elkezdését, vagy folyamattyát akadályoztathatná, söt inkább az esketö Regiusok megszóllítására szükséges segedelmet (Assistentiát) adni köteles lészen. —

9szer. Hogy mind a' polgári, mind a' katonai Igazgatás a' maga Törvények, és legfelsöbb Rendelések által kiszabott határában megmaradjon, és a' hivatalos barátságos eggyesség mind két Igazgatások között állandóúl megtartassék, és a' Közigazgatásnak

is helyes rende minden közbeesett törés nélkül a' maga kelletö állapottyában megállyon; kegyelmesen megparantsolta Ö Felsége, hogy mind a' két Igazgatásnak legnagyobb felelet terhe alatt legszorosabban kötelességévé tétessék, melly szerént eggyik is azok közzül, ha eggyik a' más által maga Jussaiban magát megsértve vélné, vagy ezen megsértéstöl elöre tartana, erőszakos módon önmaga Jussát erösíteni, vagy a' felett valamelly fenyegetést tenni ne mérészeljen, hanem tsupán abban az esetben, és egyedül a' barátságos egyetértés által törekedjenek orvoslást szerezni — és ha ezen barátságos út foganatos nem lenne, a' fennforgó Ügy felsöbb Helyen való orvoslás, és végső Határozás végett, minden indúlatoskodást féretévén és kirekesztvén, elöterjesztessék.

10szer. Valamiképpen az 1765-dik esztendöben September 30-dik napján 3456. és 1818-ban October 9-dik napján 4092 Számok alatt költ Rendelések szerént a' szélbéli Katonáknak a' Provincialistákkal a' katonai hivatalos Elöljárók megeggyezése nélkül a' fekvö Jók felett megsemmisítés büntetése alatt semmi Kötés-Leveleket tenni nem lehet, úgy hasonlólag megparantsolta Ö Felsége, hogy azon Kötés-Levelek is, mellyeket a' szélbéli Katonák egymás között katonai hivatalos Elöljárósok eggyezésén kívül a' fekvö Jók felett tennének, éppen eröteleneknek tartas-

sanak. — Ha pedig az illyen Kötés-Levélnek feltörése a' Provincialisták és Katonák, vagy pedig tsupán a' szélbéli Katonák között, következnék, a' feltörést kívánó Fél az ellenkező Felet az illető provincialis Ítélő-Szék előtt legrövidebb Perfolyamaton kezdje perelni; a' Törvényes-Szék pedig a' Felek meghalgatása után a' szokott Formák törvényes menedékek és jótévőségek (Juris Beneficium) kikerülésével végső Határozást hozzon — a' honnan magára következik; hogy illyen esetben sem a' polgári, sem a' katonai Igazgatás erőszakos módon nem léphetik elő, hanem mindenkor a' törvényes Eldöjtés és Elégtétel úttyában tartozik maradni. Azomban az Ő Felsége különös Rendelése szerént a' katonai hivatalos Előljárók megeggyezésén kívül a' fekvő Jók felett a' Provincialisták és szélbéli Katonák, valamint tsupán a' Katonák között is lett Kötés-Levelek megsemmisítésére szerzett legrövidebb Perfolyamatnak tsak is azon esetekben lehet helye, a' mellyek a' jelenvaló sinórmérték kihirdetése után magokat kiütnek — azon esetekben pedig, mellyek ezen legfelsőbb Válasz kihirdetését megelőzték, a' rendes Törvény úttyán kelletik mozdítást tenni. —

Ezen legfelsőbb Határozásoknál fogva reménylhetni, hogy minden a' Katonák és Provincialisták között való ellenkezésnek alkalmatossága ki fog rekesztődni, és egyszers-

mind bizonyos tekintetben nevezetes része a' jövendőbéli szélbéli katonai Alkotványnak rendbe fog jönni, és tsak azt kelletik gondviselésre venni, melly szerént ezen új legfelső megerősített Végzések mentől pontosabban megtartassanak, és minden azoktól való eltávozásának mindjárt kezdetben az által ellenvettessék, hogy minden esetben, melly ellent nem álván az előbbeni Rendelések, még kétségesnek fennmaradna, és a' barátságos eggyetértés által el nem határoztathatnék, felsőbb Eldöjtés kérettessék. — Erre nézve nem tsak az alsóbb provincialis és katonai Igazgatások ugyan valójában, és nehéz felelet alatt a' fennebbiekből álló sinórmértéknek legpontosabb megtartására, és az egymás között szünhetetlen barátságos eggyetértésre útasíttatnak kegyelmesen, hanem magok a' felső Dicastériumok is ezen Rendeléseknek pontos bételyesedését buzgósággal elősegíteni köteleztetnek. —

II.

A' Jószágok' megbetsülésére nézve.

Az 1777-dik esztendőben Augustus 13-dik napján 1300. Udvariszám alatt költ, és 4396 Fő-Kormányszéki Szám alatt 1777-ben kihirdetett kegyelmes Királyi Rescriptummal,

nem külömben az 1787-dik esztendöben September 5-dik napján 3004. Udvari, ugyan 1817-ben September 12-dikén 2271. Udvari Számok alatt költ, és 1787-ben 10,786, 's 1817-ben 3506. Fő-Kormányszéki Számokkal megjegyzett, az egyenlő bettsel való kifizetést a' Székely Jószágokra szorító kegyelmes Kir. Rendelésekkel megeggyezőleg azon kérdésre nézve: *Vallyon a' fekvő Jószágoknak, és millyeneknek kelletik a' magok természetekben, vagy egyenlő betsűbéli árr mellett a' szélbéli Katonákról a' Provincialistákra, és megfordítva, általtenni?* — Ő Felsége kegyelmesen válaszolni azt méltóztatott: Hogy az illyetén fekvő Jók a' szélbéli Katonákról a' Provincialistákra az örökösödésnél fogva a' magok természetekben által ne szálhassanak, hanem az örökösöknek egyenlő bets szerént kész pénzül kifizettessenek — a' mellyek legszorosabb értelembe véve igaz Lófő és Gyalog Örökségek, és a' szélbéli Katonaság felállítása alkalmatosságával ehez törvényesen felírattak, vagy felírattatniok kelletett vólna, és megfordítva. Nehogy az ollyan Jószágok a' Provincialistákról a' szélbéli Katonákra leszálhassanak, a' mellyek valósággal nemesek, és a' szélbéli Katonasághoz semmiképpen fel nem írattak, vagy ahoz hibából írattattak fel. —

Ezen közönséges sinórmérték szerént mind a' szélbéli Katonáknak, mind a' Pro-

vincialistáknak azon Jóknak a' magok természetekben kell visszaadatni

a) A' mellyek zálog titulus alatt;

b) A' mellyek törvénytelenül, hamisan és tsalárdúl birattattak, vagy a' mellyek erőszakosan elfoglaltattak;

c) A' mellyek egy harmadiknak kárára örökösön eladattak;

d) A' mellyek tseréltettek, ha a' Tsere-Levél vagy Törvény úttyán feltöretik, vagy a' Felek önkéntesen attól elálnak. — Mind ezen esetekben az egyenlő pénzbéli bettsel való kipótlásnak helye nintsen. —

Továbbá méltóztatott Ő Felsége azon Székely Székekben, és F. Fejér Vármegyében Királyi Adomány mellett a' szélbéli katonák által birató Jószágok felől is, a' mellyekről szélbéli katonai szolgálat tétetik, kegyelmesen azt válaszolni, hogy azok a' Provincialistákra természetekben általmennyenek, hanem tellyes hasonló betsben fizettessenek ki — megfordítva pedig: — az ollyan F. Fejér Vármegyebéli, a' szélbéli Katonák által Kir. Adomány mellett birató fekvő Javakra nézve, mellyekről szélbéli katonai szolgálat nem tétetik, az egyenlő bettsel való kifizetésnek helye nintsen — valamiképpen a' több Vármegyékben, és Fogaras vidékén a' szélbéli Katonák által Kir. Adomány mellett birató ingatlan Jókra nézve is Ő Felsége kegyelmesen azt akarja: hogy továbbra is,

az 1787-ben költ kegyelmes Kir. Rendelésnek és kegyelmes Székely Regulamentumnak szabása, melly szerént t. i. azok természetekben a' Provincialistákra, és megfordítva általszálhassanak, helybe maradjon.

A' mi pedig a' szélbéli Katonákról a' Provincialistákra, és megfordítva, természetekben által nem mehető ingatlan Jók megbetsülését illeti, Ő Felsége az elegy Biztosságnak vélekedését helybenhagyni kegyelmesen méltóztatott.

Mellynek következéséül tehát, ha a' Just keresö Fél magát az illető provincialis, vagy katonai Igazgatásoknál jelenteni fogja, mind a' két Igazgatások az a' felett való szükséges eggyetértésben legyenek, és ha a' dolog esméretes, semmi nehézségek alá nintsen is vetve, vagy ha azon Fél, kitől a' Juss kéretik, a' Justkérönek kétségen kívül való közvetetlen Jussát önkéntesen megesméri, akkoron két Biztosok, eggyik a' polgári Rendből a' Szék Tisztsége által, másik a' katonai Rendből, t. i. Katonatiszt az Ezered Tisztsége részéről, a' megbetsülés Ügye végbevitelére kibotsátassanak, a' kik mellé a' Szék Tisztsége részszerént a' Nemes hites Assessorok, részszerént pedig a' Katonaság részéről tett hites Assessorok közzül egyenlő számmal adjon Betsüseket, és azokat a' Feleknek adja tudtokra.

Ha

Ha a' Feleknek a' kinevezett Betsüsek ellen helyes és törvényes kifogások lenne, ezt a' Tisztségnek haladék nélkül adják fel, melly a' dolognak talált állapottya szerént a' kinevezett Betsüseket vagy megerösíti, vagy helyettek a' Felek megeggyezésével másokat fog kinevezni, és semmi további azon Betsüsek ellen teendö kifogásokat el nem fogad.

Annakutánna a' Biztosok a' Betsüsekkel eggyütt a' Hely színére mennyenek ki, a' kiket a' Biztosok a' lelkiesméretes és részrehajlás nélkül végbeviendö Betsüre újra eskessenek meg, és öket arra útasíttsák, hogy az illetö Jókat a' magok jelenlétekben az egyenlö tellyes értékre megbetsüljék.

Minekutánna a' Betsü megesett, és a' Betsü-Levél a' Biztosoknak Petséttyek és aláírások alatt megkészült, ha a' Just kereső Fél a' Betsü árrát a' Biztosok jelenlétében mindjárt leteszi, a' megbetsült Jók, ha rajtok függöben álló haszon gyümöltsök nem lésznek, nékie minden késedelem nélkül visszaadattassanak, és a' Biztosok ezen visszaadás felöl a' Betsü-Levélben törvényes és hiteles bizonyságot tegyenek.

Hogyha a' Jóknak visszaadásában nem külömben, hanem a' függö gyümöltsöknek bévételek után lehetne meg, mind a' Jók visszaadására, mind pedig a' betsübéli árr kifizetésére idöt kell határozni, melly eljövén, mind az árrkifizetésnek, mind pedig a'

Jók visszaadásának mindjárt meg kell lenni, és az a' felett készítendő Bizonyítás a' Betsü-Levél mellé tétessék.

A' Betsü-Levélből, és a' Jók kifizetése és visszaadása felől melléje teendő Bizonyság-Levélből négy Példányok készíttessenek — mellyek közzül eggyik a' Szék, másik az Ezered Tisztségeinek a' Levéltárba bététel és ott tartás végett, a' harmadik végre és negyedik a Feleknek adattassanak.

Azon Félnek, melly a' Betsüvel nem vólna megelégedve, vélt maga kárára nézve, az illető polgári Ítélő-Szék előtt leendő perlés úttya fennmarad — azomban a' dolognak a' legrövidebb Perfolyamaton kelletik megesmértetni, és bévégeztetni.

Ha pedig a' Just kérő szélbéli Katona, vagy Nemes a' kiszabott időben az ellenkező Félnek a' betsüsummát ki nem fizethetné, ezen Jók, mint perfolyamatbéli zálog, a' birtokos szélbéli Katonánál, vagy Nemesnél meghagyattassanak mind addig, míg a' betsüsummának kész és valóságos kifizetése által a' zálogból kiváltatnak.

Végre ha a' Jókat biró szélbéli Katona vagy Nemes, ki a' betsüárr kifizetését kívánnya, a' kelletö ebbéli summát a' kiszabott időben ki nem fizethetné, a' Jók a' Just keresö szélbéli Katonának vagy Nemesnek, mint Perfolyamatból származott zálog, természetekben visszaadassanak jövendő birtokolásra

mind addig, mig a' betsüárrnak kész kifizetése által zálogból kiváltatnak, és mindenikre nézve a' Betsü-Levélben az illő Jegyzés megtétessék.

Ha azon Fél, mellytől a' Jus kéretik, a' Just kereső ellen, az egyenes, közvetetlen és törvényes illetőség eránt ellenvetéseket tenne, p. o. a' homályos és kétséges vérségi származás és egybenköttetés felöl, vagy hogy ő törvénytelen ágyból született vólna, vagy a' Jók nem tartoznának azon Jók sorába, a' mellyeknek a' kereső Félnek betsüárr kifizetése mellett természetekben kellene visszaadatniok, vagy más hasonló okokból nehézségeket támasztana, ezen esetben a' Just kereső Fél a' Szék Tisztségének az illető Ezered Tisztségével való eggyetértése után tüstént arra útasíttassék, hogy az ellenkező Felet az illető polgári Törvény-Szék előtt legrövidebb folyamaton fogja Perbe, melly Per a' Feleknek elégséges kihalgatása után a' meghatározandó mérsékelt végbehajtó közelebbi törvényes szakaszon legelőre és múlhatatlanúl bévégeztessék. —

Mivel mindazonáltal ezen esetben a' Törvény-Szék nem a' Törvény szerént való rendesnek, hanem tsak különösön meghatalmazottnak, és a' Perfolyamat is nem Törvény szerént való rendesnek, hanem tsak rendelés által megállítottnak vétettethetik, és történhetnék, hogy ezen Perfolyamatban egyszers-

mind ollyan törvényes kérdés forogna, melly a' Törvények szabása és értelme szerént a' rendes törvényes Ítélő-Székre, és rendes törvényes Perfolyamatra tartoznék, az ellenkező Félnek az Ítélő-Szék illetősége, és Perfolyamat ellen való kifogások megengedtetnek ugyan, úgy mindazáltal, hogyha a' Törvényszék ezeket helyteleneknek találná, és óldalos Sententia által megvetné a' Feleket, a' derekas Iratásokra, és a' Per derekát érdeklő Leveleknek a' fennebbírt mód szerént előadására szoríttsa, és derekas Ítéletet hozzon — a' meg nem elégedett Félnek pedig akár a' derekas, akár a' kifogások eránt hozott Ítéletekre nézve semmi más menedék meg ne engedtessék, hanem tsak a' Folyamadás (Recursus) a' Kir. Fő-Kormányhoz, mellyet ez a' Fő-Hadivezérséggel lett eggyetértés után el fog látni.

Azon esetekre nézve, mellyekben a' törvényes örökösödés Jussán a' megbetsült ingatlan Jók helyett azoknak árrok, mint pénzbéli egyenlő, a' Provincialista által a' szélbéli Katonának, és megfordítva, kifizetődik, mind a' szélbéli Székely Katonák, mind a' Provincialisták bátorságára Ő Felsége kegyelmesen azt méltóztatott rendelni: hogy halálok esetében azoknak, kiknek ezen pénzbéli Egyenlő kifizettetett, ezen summa, mint az örökösödés által leszállott Jószág gyanánt való, ismét az örökösökre szállyon.

Az illyen Jószágoknak kifizetett betsüárra annakokáért, mint az ősi Jókhoz tartozó el nem idegeníthető pénz sem utólsó Rendelés által, sem semmi más módon az örökösöknek kárára el nem idegeníttethetik.

És ha az illyen pénz eránt Per származnék, annak, mint örökséget tárgyazónak, a' polgári Itélő-Széken kell eligazódni.

Melly az előbbeniekben foglalt legfelsőbb Kir. Válasz, az ezen Nagy-Fejedelemségbéli Fő-Hadivezérség által is a' szélbéli Ezeredek Tisztségeinek legszorosabb megtartásúl tudtokra adatván, valamiképpen a' több illető polgári Kerületeknek mái napról, úgy Uraságtoknak is azzal a' Parantsolattal íratik meg, hogy azt mindeneknek, a' kiket illet, a' szokott módon tudtokra adassák, és ezen kegyelmes Választ minden pontjaiban, és minden kimutatott eseteiben, az azon Kerületben elegyesen lakó Provincialisták és szélbéli Katonák között fennálló öszveköttetések' szükségéhez képpest a' legszorossabb felelet terhe alatt mind Uraságtok pontoson megtartsanak, mind pedig mások az Uraságtok' Igazgatásában lévők által legszorosabban megtartassanak.

Egyébaránt Ő Felsége a' maga Kegyelmességével hajlandó marad. — Az Erdélyi Nagy-Fejedelemség Kir. Fő-Kormányszékéből — Kolosváron November' 18-dik napján 1826-dik esztendőben.

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely